

PANNON GYEPEK, A VÉDENDŐ KÖZÖS ÉRTÉKEINK

GYEPES ÉLŐHELYEK NEMCSAK A TÁVOLI KONTINENSEKEN, HANEM EURÓPÁBAN, MAGYARORSZÁGON IS VANNAK, MI TÖBB, AZ EURÓPAI UNIÓN BELÜL HAZÁNKBAN A LEGNAGYOBB EZEK VÁLTOZATOSSÁGA. FENNMARADÁSUKAT AZONBAN SZÁMOS VESZÉLY FENYEGETI. A 2019-BEN INDULT GRASSLAND-HU LIFE INTEGRÁLT PROJEKT CÉLJA A PANNON GYEPEK MEGÓVÁSA, ÉRTÉKÜNKNEK MEGFELELŐ RANGRA EMELÉSE.

A mérsékelt övi gyepek – a nagy kiterjedésű sztyeppék, préri, pampák és a szerényebb méretű, de rendkívül változatos kaszálók, legelők, hegyi rétek – a leginkább veszélyeztetett, de egyben a legkevésbé védett élőhelytípusok a világon. Kevesen tudják, hogy fajgaz-

dagságuk, biológiai sokféleségük a trópusi esőerdőkével vetekszik.

Magyarországon a homokpusztai és szikes gyepektől, az erdős sztyeppen és az ártéri kaszálókön át a dombvidéki legelőkig és a hegyi kaszálórétékig sokféle gyeptípus fellelhető. Igazi

hungarikumunk, a kizárólag a Kárpát-medencében megtalálható pannon gyepek mind természetvédelmi, mind éghajlatvédelmi szempontból jelentős szerepet töltenek be. E gyeptípusok különleges élővilágnak adnak otthont, amelynek megőrzése elsősorban Magyarország feladata és felelőssége.

A mérsékelt övi füves élőhelyeknek is megvannak a tipikus állat- és növényfajai, amelyek kifejezetten a gyepekre jellemző körülményekhez alkalmazkodtak, más élőhelyeken nem találják meg az életfeltételeiket. Ilyen fajok hazánkban például a réti kardvirág, az árvalányhaj-fajok, a tátorján, a bókoló zsálya, a ráncos gyászbogár, a különféle boglárkalepke-fajok, a fogoly, a rákosi vipera, az elevenszülő gyík, a haris, a kékvércse, a kerecsensólyom, a parlagi sas, az ürge, a molnárgeréy, a földikutya, vagy a nemrég új fajként leírt, a világon egyedül nálunk élő magyar szöcskegér – hogy csak a legjellegzetesebbeket említsük. A gyepekhez kötődő élőlények közül kiemelendők a beporzásban részt vevő rovarok: Magyarországon mintegy 700-ra tehető a vadon élő méhfajok száma, amelyeknek nagy része ezeken a területeken él.

Az elmúlt bő másfél évszázad alatt Magyarországon – mai területét alapul véve – a gyepterületek több mint 70 százaléka eltűnt. Jól érzékelteti a csökkenés mértékét, hogy valaha a szürke marhát a Hortobágyról Brüsszelig lábon hajtották, ami jelentős kiterjedésű és nagyrészt összefüggő gyepterületeket feltételez. Ma már nem lehetne ezt megtenni. A mezőgazdaság mellett a települések fejlődése, a vonalas és egyéb infrastruktúrák kialakítása, az inváziós fajok terjedése, valamint az átgondolatlan erdőültetési programok járultak hozzá a gyepterületek csökkenéséhez. Ezzel párhuzamosan a hozzájuk kötődő fajok többségének állományai is jelentős mértékben csökkentek.

A fajok megőrzésén túl, a gyepek az éghajlatvédelemhez is hozzájárulnak azáltal, hogy megbízható és ellenálló módon tárolják a megkötött szén. Ez annak köszönhető, hogy a megkö-

A GYEPEKHEZ KÖTŐDŐ ÉLŐLÉNYEK KÖZÜL KIEMELENDŐK A BEPORZÁSBAN RÉSZT VEVŐ ROVAROK.

tött szén legnagyobb részét – a fákkal ellentétben – a föld alatt tárolják, így a „szénraktárt” sokkal kevésbé érintik az olyan szélsőséges körülmények, mint az aszály, vagy a tüzek.

Magyarország első természetvédelmi LIFE integrált projektje (IP), a GRASSLAND-HU célja, hogy a gyepes élőhelyek és az ezekhez kötődő fajok természetvédelmi helyzetét javítsa és hosszú távon megőrizze. Ezt – többek között – az Országos Gyepterületi Terv összeállításával; a mintaterületek állapotát felmérésével és a természetvédelmi beavatkozások és kezelések hatásainak monitorozásával; a gyepekhez kötődő zászlóshajó fajok hazai és nemzetközi akcióterveinek elkészítésével, illetve a meglévők felülvizsgálatával; egy az inváziós fajokra vonatkozó országos adatbázis létrehozásával; 5 – természetbarát módszereket alkalmazó – mintagazdaság kiválasztásával; valamint egy Gyepterületi Tanácsadó Szolgálat (GYTSZ) elindításával kívánja elérni.

A GYTSZ természetvédelmi és agrár szakmai oldalról segíti – várhatóan 2021 tavaszától – a gyepes élőhelyeken gazdálkodókat tanácsadói, ismeretterjesztési tevékenységével a gyepek jobb ökológiai állapotának elérése érdekében. Megismerteti az érintettekkel a Natura2000 előírás-

sokat és alkalmazásuk helyes módját, valamint tisztázza az agrár-környezetgazdálkodási támogatásokkal kapcsolatban felmerülő kérdéseket.

A GYTSZ a tanácsadói tevékenység mellett kommunikációs, adatgyűjtő, döntéstámogatási feladatokat is ellát, valamint aktívan közreműködik a GRASSLAND-HU projekt népszerűsítésében, a gyepes élőhelyek jelentőségének társadalmi tudatosításában. Létrehozását az indokolta, hogy korábban országos szintű, természetvédelmi kérdésekre fókuszáló, közvetlen terepi jelenlétet biztosító hálózat, amelynek fő feladata az agrárszektorban dolgozók tevékenységének támogatása, nem volt hazánkban.

A GRASSLAND-HU LIFE IP koordináló kedvezményezettje a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft., kedvezményezettjei a Budapesti Erdőgazdaság Zrt., a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Magyar Természettudományi Múzeum, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, a Zöld Akció Egyesület, valamint 9 nemzeti park igazgatóság. Utóbbiak a gyepes élőhelyek megóvását, helyreállítását saját kijelölt projektterületeiken végzik el. ●

Conectem reperibusaes expliit alit venis iur maximus.

